

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

НЕКЕ ЗНАТНИЈЕ ЖЕНСКЕ.

Саопштава Љ. Л—н.

II.

Велика кнегиња.*)

За ону женску, о којој сад пишемо, немачки песник Виланд рекао је: „кад би у једном тренутку био господар над судбином света, та женска била би владарица над Јевропом.“ А немачки цар Фридрих Велики опет, који је имао доста скрупула и нарочито се не може рећи за њега, да је био пријатељ женских, рекао је: „ова је кнегиња украс нашега столећа.“

Па које била та женска, та „Die grosse Landgräfin“, како ју је Гете назвао?

Ова кнегиња по имену Каролина, била је жена Лудвику IX. кнезу хесен-дармштатском, за којег се удала 12. августа 1741. г. Рођена је у Елсасу, где јој је отац у месту Берцаберну т. зв. „Pfalzgraf“ био. За мужа њеног не може се рећи, да јој је достојан био. Он је и новац и време, и све способности улагао само да војску диже. Кнез мале државице, па је хтео ни мање ни више него да подражава цару Фридриху Великом. Наравно, ова би скупа

пасија упропастила његову државу, да није уз њега била кнегиња Каролина. Њу је болело, што је са свим почело да онада благостање и задовољство у држави, те се заузме да спасе онај народ од пропасти.

У овоме послу имала је и вештине и енергије као какав човек. Дозвала је у земљу за министра ученог и паметног човека Мозера, те док је њен муж живео само за своју пасију, она је с овим министром државу довађала у ред. Завели су многе поправке у судству; увели су многа преустројства у школама, да се народ боље учи и просвећује; удесили су државне финансије да су приходи, и поред мужевља расипања, покривали расходе; издали су многа наређења, која су помагала земљорадњу и индустрију и тако су ту малу државу културно, морално и новчано тако унапредили, да је веома надмашила све остале мање државе.

Њен муж је прво стојао у служби француској, али после пређе на страну Пруса. Живећи једино за војску, он се пресели из Дармштата у град Пренцлаву где баш није била најздравија клима, али му се то

*) По расправи Т. Винклера.

место свидело згодније за војнички положај. Жени му баш није била по вољи ова сеоба, но мужу за љубав преселила се и она, и ту је провела пуних шест година. Незадовољна у томе месту нашла је она лепе забаве у живом дописивању са некима од своје родбине и поглавито са многим немачким славним књижевницима, који су врло често долазили и к њима у походе. Гете, Виланд, Хердер, Грим, Шлосер и многи други немачки велики људи веома су радо дописивали или лично опћили са овом славном кнегињом. А Фридрих велики толико ју је поштовао, да је говорио: нигде се не осећа тако као код кнегиње Каролине.

Сву ову љубав и поштовање од таквих великих људи задобила је кнегиња Каролина једино својим личним врлинама. Нежна и топла женска природа; весела и ведра воља; отвореност карактера; милосрђе према беднима и невољнима; загревање и одушевљавање за све веће идеје — све се то истицало увек и у њеном понашању, и у говору јој, и у раду јој, и у писмима. У дописивању била је врло вредна. Није било дана, а да није неколико часова употребила на писање писама. У коликој је мери то практиковала, види се и из тога, што је своме мужу, од кога је доцније више година растављено живела, писала не мање него 2555 писама, која се још и сада чувају у хесенској дворској архиви и сведоче за њену ретку нежност и племенитост карактера. Поред тога сачувала се и многа друга писма, што их је писала родбини и славним људима.

Ова је жена била свугде, гдегод је само могла што припомоћи. Спасилац у несрећи; испомагач у беди и потреби; заузимач за књижевност и уметност; главни саветник и фактор у државној управи, лебдећи као права мати над држављанима својима, за чију је срећу све и сва чинила. Осим напред споменутог министра Мозера она је многе славне људе привукла, да буду чиновници или професори у државном свеучилишту, те се њина држава ванредно дигла у угледу. Она је и многе књижевнике помагала; тако је она прва сабрала и издала оде и елегије немачког песника Клопштока.

Колико је ова кнегиња своје врлине и

способности у спољашњем свету истакла, још у већој мери их је засведочила као *мати*. Имала је 3 сина и 5 кћери и сву је децу тако лепо и уметно васпитала, да и данас немачки писци не могу довољно да се нахвале њене вештине у томе. У њеним писмима има врло много места, која говоре о васпитању њене деце, о начину како она ту дужност врши, и свему томе ни најбољи педагог не би имао шта забавити. У ствари васпитавања и образовања своје деце она се често обраћала ради савета и на тада признате педагоге, те је и тим путем много се користила у вршењу материнског позива.

Као ваљана мати она је на далеко постала чувена и славна. Када је велики Фридрих испросио њену другу кћер Фридрику Лујзу за свога нећака и престоног наследника Фридриха Виљема II., писао јој је он: „Ја исповедам, да ме је једино утисак од стране матере и њена материнска уметност приволела, да наш избор падне на вашу кћер.“

Ова кнегиња је у неколико и по Словене важна, јер јој се једна кћи удала за руског великог кнеза Павла, сина царице Катерине II. И до руског двора допрла је била слава ове кнегиње, те Катарина зажели, да једном од њених кћери ожени свога сина. Мислим, да ће ова женидба интересовати читаоце овога листа, те ћу коју више да наведем о томе.

Царица Катарина стави се у додир са дармштатским двором и изрази жељу, да кнегиња доведе своје три још неударе кћери у Петроград, те да син њен једну од ових за жену изабере. Кнегиња мати осећала се овим позивом одликована, али је посреднику за ту женидбу, неком господину из Асебурга, дала разумети, да она нема средстава за опрему и трошак на тако далек пут, већ да ће царица бити принуђена да се сама за то побрине. То се и збило, и Катарина јој пошље једну меницу од 80 хиљада фор. и осим тога три лађе у Травеминду ради превоза гостију.

Кнегиња Каролина крене се с кћерима почетком маја 1773. г. у Петроград, испраћена силним светом врло срдечно и љубазно, и тек при крају јуна стигле су у

Царскоје Село, у летњи дворец парице Катарине. Окружена блеском и сјајем, дочекала је Катарина, та силна и поносна „северна Семирамида“ своје гошће врло свечано и предусретљиво. Но пажњу њену највише је привукла на себе средња од трију кћери кнегињиних по имену Вилхелмина, која највише наликоваше матери. И кнез Павле, у којем су гошће упознале врло образованог и пријатног младића, одлучи се за материн избор и тако се 16. августа младенци прстенују а 10. октобра беше свечана и величанствена свадба. Царица је опремила невесту о своме трошку. Може се замислити како је ова опрема морала бити у правом смислу царска, кад се зна, да је парица Катарина волела раскош и сјај. Али није парица само невесту обасула својим даровима, него и матери и сестрама којој дала је небројено много скупоцених поклона. Које ове поклоне, које путни трошак у новцу ценили су тада укупно на 300 хиљада форината.

Очевидно срећна и задовољна вратила се мати са остале две кћери тек при концу године у Дармштат. Но тешкоће тога

дугога пута и чести умори при забавама и славама у руском двору много су нахудили њеном здрављу, јер је већ и пре тога доста слаба била. Не за дуго после повратка из Русије она се озбиљно поболе и већ и сама није имала наде, да ће више оздравити. На скоро после тога написала је тестамент, у којем је нарочито желела, да је сахране без икакве параде и то у њеном врту у средини једне група дрва, а које је место највише она сама засађивала.

Још није добро ни ославило пролеће 1774., а кнегиња Каролина је 30. марта на рукама своје матери издахнула и по томе је сахрањена у своме врту испод широка хлада борова и чимпреса. Укоп је био и без звона и без званичне пратње, са свим у тишини, али су гласно јадали и тужили за њоме њени верни поданици и многобројни пријатељи.

Кад је умрла, била је 53 год. стара. На гробу њеном дао је Фридрих Велики подићи урну од белог мрамора и натпис тамо кратко гласи: „Femina sexu, ingenio vir.“ (Жена по spolu, по духу муж.)

(Наставиће се.)

ОДБИЈАЊЕ ДЕЦЕ.

„Воспитаніе и обученіе“, руски педагошки лист, који је посвећен питањима домаћег васпитања, у свесци за месец април има овај интересантан допис од једне мајке како је она одбила своје дете.

„Одбити дете од груди, то је посао на који се многе мајке тешко, и без воље решавају, знајући, да је с одбијањем везан један цео ред ноћи без спавања

У књигама, које говоре о деци, има ваздан поука о томе, како треба одбијати децу од дојења, али ја ћу у овој малој белешци да обратим пажњу матерa и лекара на једно средство, које је мени лично учинило велику помоћ, особито при прекраћивању ноћног хранења, а о ком ја још нигде нисам читала.

Оћу да говорим о утецању музике. Пробављући на мом првом детету, ја сам била поражена добијеним ефектом: при првим звуцима гласовира — плача као да није било, дете је брзо ућутало.

Са другим дететом добијем још бољи резултат. Оно је било слабије и каприсније него прво. Кад се ноћу пробуди, а не добије хране, као

што је научило, оно се тако бије и дере, да је било страшно и гледати. Музика од један пут прекратила је плач и сузе. Ја сам тако свирала по 2—3 пута на ноћ, три ноћи једно за другом, а четврту ноћ то већ није било потребно — дете више није тражило груди

У оба случаја музика је показала са свим задовољавајуће дејство. Наравно, музика, која је мелодична и тиха. Она, вероватно, утиче на свако дете, само може бити не у подједнакој мери. И заиста, шта може боље успокојити дете — трчање по соби, лунање, шушкање устима, или тиха мелодија гласовира? Неки лекари препоручују купање ноћу у време кад је дете научило јести, но мени се чини, да је то лакше рећи него учинити; да и не говорим већ о незгоди спремања каде ноћу, и колико ће дете плакати за то време, него и ако га метете у воду, да ли ће се умирити, и то је питање. Средство пак, о коме ја говорим, лако је извршити, наравно тамо где има гласовира. Не знам, али на сваки начин, слично дејство добило би се и од звукова другог ма каквог инструмента за свирање, но ја о томе не могу говорити“.

Превоо Ђ. С. К.

ЖИВОТ.

(Аполог са шведеког.)

Једном приликом, када се птице довољно напеваше, наступи дуга тишина, коју најпосле прекине (финка) зеба, која као прави филозоф погледа на своје друге и запита: А шта је живот?

Све тице задрхташе на то питање, а малена пивица одговори:

— Живот је песма.

— Није, то је борба у мраку — рече кртина, која на једанпут у тај мах промолу главу из земље.

— А ја мислим, да је живот развиће — рече пупољак ружин, и отварајући своје цветне листиће на радост лептиру, који га пољуби и за тим рече:

— Цео живот је уживање и наслада.

Боље га назови лепим летњим даном, који брзо пролази — засукну малена муха, која туда пролете.

— Ја ништа друго не видим осим великог и тешког труда, жалише се мајушни мравак и усиљавајући се да скине с леђа сламку, која беше за њега врло тешка.

Само сврака смејаше се, да би сакрила своје умно сиромаштво. Опће негодовање изазвано такм лакомисленошћу, врло је лако могло довести до свађе, да није у тај мах почела падати киша, која тужно промрмља:

Јарковац јануара 1895.

— Живот ништа друго није, до ли вечите сузе.

— Сви се варате — рећи ће орао, високо летећи по ваздуху — живот је слобода и мужаство.

Међу тим наступи ноћ и практично расположена зимовка (Gimpl) предложи свима да иду спавати, и ноћни ветар тихо прошапута међу лишћем:

— Живот је сан.

Тиха се (нојца) ноћ спустила на целу околину — а за тим се поче приближавати зора, када ученик угаси лампу у својој усамљеној собици и са уздахом ускликну: — Живот није ништа друго, до ли школа.

Међу тим младић вратив се са шумне теревенке жаљаше се у срцу своме:

— Живот је бесконачна жеља, коју никад не могу испунити.

— То је вечита тајна, проговори шумно јутарњи ветар.

Одмах за тим ружичаста светлост појави се на небу, и разли се целом хоризонту, те обасја својом светлошћу врхове лиснатих дрвета. А када је јутро поздравило пробуђену земљу — васелену, снажна химна загрме по васколиком свету:

— Живот је почетак.

С руског *Б. ил. Бога*, парох.

Д О П И С.

Далъ. Одушевљење, деловање за просветни напредак народни свакако је већ код нас мушких леп звук пробуђене свести народне, већ степен интелегенције, племенита срца и карактера, но колико је тек узвишеније родољубље тек онда, кад му је извор осетљиво, племенито ерце женскиње. Ми Срби можемо се данас баш у том погледу поносити са нашим Српкињама. На просветном и добротворном пољу Српкиње наше са својим добротворним задругама развијају данас обилат рад. Српску школу, српеку сиротињу, ђачки подмладак пригрлило је наше женскиње себи, те оним жаром и одушевљењем, које је само нежном женском срцу својствено, унапређује просветне интересе народа нашег и

врши свој добротворни позив. Небројено малих Српкиња, којима дарежљива рука задругарица омогући полазак школе, небројено Српкиња и Српкиња, коју сирочад заодену милостива срца наших задруга, спомињу захвално у својим молитвама добротворке своје. Па како одушевљено, рецимо баш мушки стаде на браник свесено женскиње наше у оно критично доба, кад нам противници хтедохе у корену да сатру језик и име народно, кад тако рећи из крила материних хтедохе отргнути малу Српчад не дајући, да их мајка матерњем језику научи, да их у раној младости већ српском песмом оснажи, српским духом однегује. Оснивањем забавишта и помоћу својих добротворних задруга сузбило је

наше женскиње тај опасни атентат на српско име, језик и народност.

Народ је српски одушевљено поздравио и обилато потпомогао добротворне задруге наших Српкиња увиђајући њихов утецај на просветни напредак народни. Данас хвала буди пробуђеној свести народној имамо леп број задруга.

Осећајући живу потребу оснивања д. ж. задруге, знајући да сви услови постоје за оснивање исте, основаше и родољубиве Српкиње у Даљу пре три године с. д. ж. з. Постанак друштва, деловање друштвено за прошле две године изнешено је на јавност у омиљеном листу наших задруга, у „Женском Свету.“

Друштвени пак рад у год. 1894-ој даје нам лепу слику, шта може све да учини енергичан, свестан и родољубив рад. Задруга је и прошле године заоденула 34 школске сирочади. О Божићу разделила је знатнију своту новаца као милостињу овдашњој сиротињи. Из својих скромних средстава приложила је 10 фор. на фонд св. Саве. А да су наше честите задругарице извршни финансијери види се и из тога, што су са скромним средствима а савесним и разумним руковањем знале за кратко време умножити друштвени капитал на 800 фор.

Јануара 28-ог ов. год. приредила је задруга лепу забаву с томболом. Задругарке уложише све своје женско умење, окретност, не пожалише ни труда ни пожртвовања те тако и победиле сјајно. Моралан и материјалан успех беше ванредан. Забавом том, на којој беше сакупљено тако угледно друштво из места и из околине, учврстила је задруга свој опстанак, а све слојеве српског друштва у Даљу приљубила у чвршћу, сложнију заједницу, што је свакако велика заслуга. Од страних гостију особито се лепо одазваше наши честити Осечани, којима највише имамо захвалити онако леп и моралан и материјалан успех. И са друге стране стигло је такођер лепих прилога од појединих родољубивих пријатеља задруге. Нека је свима изречена овим путем искрена хвала.

Већ из ово неколико црта, види се, да задруга лепо напредује, ма да има да се прилично бори са тешкоћама. Интелигенција, родољубље, појимање дужности и свог српског позива, те

врлине које красе све задругарице особито дичну управу задружну: председницу гђу Катарину Миланковић, потпредседницу гђу Ану Милић и благајкињу гђу Јецу Миланковић, — тај да се мушки изразимо — одлични триумвират, душа задруге и целе управе, јамче нам, да ће друштво уз даљну потпору честитих и вредних задругарица у будуће још дивније напредовати.

При свима до сада изнесеним лепим појавама морамо овом приликом додирнути једну немилу појаву, која се даје лако отклонити.

У последње време иступише више редовних и потпомажућих чланова, што је свакако за осуду тим пре, ако би томе баш повод били узроци лични неспоразуми и несугласице, чији узроци стоје ван друштва *Лични неспоразуми морају се строго оделити, морају престати у друштву, уступивши пред општим друштвеним интересом, што захтева од нас интелигентност, родољубље и сам напредак и племенита цел друштва, имајући то пред очима лако ћемо наћи директиву сложном и споразумном раду.*

Са мало добре воље и родољубља дају се те несугласице лако изравнати. Ми смо уверени, да ће те немиле појаве брзо нестати, те да ће се и они чланови, који иступише поново уписати, а и они, који то до сада не учинише а, по своје материјалном стању, по своје положају могоше и требаше то да учине, да ће својим угледом и морално и материјално штети задрузи притећи и порадити својеки око унапређења њеног. У родољубље и добру вољу нигда не сумњамо, с тога се и надамо, да нам апеловање на њихово заузимање неће бити без успеха. Олзив наше браће ратара врло је слаб, а баш њихову сирочад потпомаже задруга најобилатије. Међу ратарима нашим има доста имућних и угледних људи, те се надамо, да ће они знати благодарити задрузи на племенитом раду њеном. Србин нигда није неблагодаран био, јер је неблагодарност знак неплемените душе.

Прикупимо се сви у једно коло, имајмо пред очима племениту цел друштва, порадимо сви сложном да нам задруга бројем чланова, материјално и морално што јача и напреднија буде, јер то од нас захтева родољубље, српски образ и понос.

ЖЕНСКИ

ИЗ ШКОЛЕ.

Реорганизација виших женских школа у Србији. Кр. министар просвете и црквених дела у Србији г. Љ. Клерић позвао је просветни савет, да му поднесе своје мњење и предлог на ова питања:

1. Како би требало уредити *вишу женску школу*, која би давала потребно опште образовање у мањим градовима и више образовање у већим градовима, нарочито у престоници?

2. Како би требало уредити *женску учитељску школу*?

3. У којим местима треба да постоје државне више женске школе, а где да буде женска учитељска школа?

4. Како би требало уредити *заједничко живљење* оних ученица, које долазе у школу из других места?

5. Шта би требало учинити од стране државе, те да се подигне образовање у *приватним* женским школама?

Уз овај позив приложио је министар „Проекта закона о женској гимназији“, који је изradio савет београдске више женске школе.

Савет је одлучио, да се умоле г.г. др. Војислав Бакић, Јевр. А. Илић и Димитрије Јосић, да ово питање проуче и савету реферују, те се надамо, да ће већ идуће јесени питање вишег женског образовања у Србији поћи бољим и правилнијим током.

Љубљење у руку. Школски одбор у Будапешти, по саслушању лекара, забранио је деци школској да љубе у руку катихету и учитеље своје из разлога, што се тим начином може да рашире заразне болести, које, у последње време тако јако обузимају маха међу децом. Ми мислимо, да је ово умесно наређење и препоручујемо и нашим властима и старешинама школским да ово учине.

ИЗ ДРУШТВА.

Добротворна Задруга Српкиња у В. Кијинди приређује своју редовну *Ђурђевску игранку* у корист своје благајне на Ђурђев дан. о. г.

Добротворна Задруга Српкиња у Сентомашу приређује своју забаву, уз суделовање уче-

ника и ученица срп. осн. нар. школа. у очи Ђурђева дне о. г.

Добротворна Задруга Српкиња у Белој Цркви приредила је други дан Ускреса ов. год. своју забаву уз суделовање ц. кр. гласбе 43. пеш. пуковније и гђица: Амалије Пуч, пл. Нарабрик, Марије, Даленхауфен, Милице Ристићеве и Даринке Стефановићеве и г.г. др. М. Јоцића, др. Саве Банића, Душана Покорног, Јована Вајса и Љубише Мичина.

Нова задруга Српкиња. Добили смо вест из Ковина (код Панчева), да се спремају тамо Српкиње наше, да оснују добротворну задругу Српкиња. То би била у добри час, већ трећа нова задруга за ову годину. Сретно им било!

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Проба, да ли је вино чисто. Успи у чашу обичне воде, нешто преко половине, па онда изрежи од хлеба коре (горње или доље, свеједно је) округло као и чаша, спусти на воду и сипај вино на то. Ако се вино измена с водом, није чисто; ако остане вино горе, одељено од воде, чисто је.

Кромпир за сађење. При сађењу кромпира треба имати у виду ова три правила. 1. Најкрупнији кромпири, цели усађени, дају и највећи приход, према преполовљеним кромпирима, под иначе једнаким приликама. 2. Од преполовљених кромпира боље рађа она половина од врха, него она од пушка. 3. Половине од врхова крупнијих кромпира боље рађају и мноштвом и добротом од целих средњих и ситних кромпира.

Разашивање калама. За разашивање калама, било воћних или од ружа, нарочито „за очеве“ треба узети узану, а тесну боцу (бутељу), и напунити је водом, добро је измућкати, па онда воду излити, а да само неколико капи остане у боци. У ову се боцу метну калами, боца запушачем добро затвори и воском облије или запечати, да не може унутрашња влага излапити. Десет дана могу се свежи калами овако одржати.

Семе диња. Познато је, да семенке диња задрже кливаост и након 10 и 11 година, но ипак при избору семена треба пазити на ово: Искуством је доказано, да је најбоље семе из-

међу три и шест година, јер плод од овога је меснат и течан. Семенке млађе од три године и опет старије од шест година не дају добра плода о чем се свако може уверити на следећи начин: Нека узме од исте врсти диње семенке разне старости; нека те семенке засади напосе у исто клило и нека их пусти, да се развије плод. Кушањем плода опазите, да су најбоље диње од семењака између три и шест година старости.

РАЗНО.

Јеца Добриновића наша омиљена и поштована глумица српског народног позоришта, прославила је прошлог месеца у Нов. Саду своју 25. годишњицу, од како је ступила на позорницу овог друштва. Она је том приликом примила са много страна лепе честитке, и у знак поштовања и лепе поклоне, па нека прими и од нас искрену честитку са жељом, да дочека са својим „Пецом“ и 50 годишњицу, макар у хладни своје пуне мировине. Живела!

Новинарство у Америци. Ове године је изнео лист „Forum“ статистику америкашког новинарства. По истом, било је у Америци 1775. г. само 39 новина, а данас их има 20.000, од којих су 2000 свакидашњи листови, а остали су повремени. Плата директора новина износи годишње између 12.000—40.000 круна. Један директор има чак 250.000 круна годишње, толико колико има и председник републике, па да онда није то сила.

Српско-хрватско новинарство у 1894. год. Београдско „Дело“ изнело је списак српских и хрватских листова, што су излазили прошле године, и по том списку било је свега 200 листа прошле 1894. год. од којих је штампано 112 ћирилицом, 84 латиницом и 4 мешовито. По местима, штампано је: 56 у Београду, 42 у Загребу, 13 у Задру, 11 у Новом Саду, 8 у Сарајеву, 6 у Шапцу; по 4 у Нишу, Сибету и Смедереву; по 3 у В. Кикнди, Сомбору и Осеку; а по 1 и 2 у Беловару, Крагујевцу, Вршцу, Це-

тињу, Дубровнику, Панчеву, Пожаревцу и Суботици. По државама је излазило у Србији 81, у Ауетро-Угарској 124, у Америци 5.

Грађа М. Поповић

одвде набавили су овака литографска слова у свејој штампарији, која су годна за посетнице, заручне и венчане

карте, јеловнике, писма и друге сличне потребе. Неке су оваке ствари потребне, могу се на њих обратити.

АФОРИЗМИ ЗА СРПКИЊЕ.

Од гђе С. С.

И ако је штампа највише за културу допринела, пара јој је крила дала, јер сад људи на крилих паре прелећу с једног краја света на други и своје умне и материјалне производе носе, јер међу описом и виђењем, читањем и разговором о једној и истој ствари од прилике је та разлика, као међу живом особом и њеном фотографијом. И најбољој фотографији фали живот. Па тако је и са штампом и за то је људски промет она чињеница, која највише доприноси бистрењу мисли и назора. А да је тако, видећемо, кад сравнимо грађанство метрополе са грађанством провинцијалне вароши а одузмемо од обе овај део, који је знанствено изображен, а тај је не само у малим него и у великим варошима сразмерно у незнатном броју. Кад их дакле сравнимо, наћи ћемо, да су оба, што се интелектуалног изображења тиче, прилично једнака, па опет каква разлика! Грађанство метрополе од детињства се научило на лепу архитектуру, скулптуру, на лепу сликарство, на лепу глазбу и т. д. Њен се укус од ране младости кроз само гледање и слушање изображава. Наравно да то није право изображење, јер му фали критеријум знања. То је изображење контемплативно зорно, сједство спољних утицаја, али су ти утицаји врло велики, јер се пред очима тог грађанства развија светска култура, њена светлост баца на њу рефлексе.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Суботичкиња.

У овој години имала је суботичка „Добро-творна задруга Српкиња“ једну одборску седницу у којој је решено десет предмета. Важнији су ови: Прво је прочитан записник о предаји

задружне благајне новоизабраном благајнику Ђ. Продановићу, из кога се види: да је задружна главнина, уложена у овдашњу I. штедионицу и пучку банку, износила на крају 1894. године 4624 ф. и 28 нов. кб. бр. 17324. У суботичко

газдачкој банци — деоничко друштво — улог од 30 фор. и у ручној каси 10 нов., свега 4654 ф. и 38 н. Кад се к томе дода неподигнути прилог I. штедионице од 40 ф и вредност од пет деоница газдачке банке 500 фор. онда је укупно стање капитала: 5194 ф. 38 н. Примљене су и у дотичан списак уведени нови чланови: Даринка Продановићка и Олга Радићка. — На позив оvd. магистрата уступиће му се у доставерном препису један примерак задружног устава ради пошљања в. министарству унутрашњих дела, а преписивачу за труд одређује се 2 ф.

Узето је на знање извешће потпредседнице друштва „белог крста“, којим је за три сиромашне девојчице послала робу за хаљинице. — Врло лепо и топло се захвалила г. Јозефа Војнићка од Бајше рођ. Семзе на избору за почасног члана, и обећала је, да ће свагда суделовати у промицању племените цели задружне, што је узето к повољном знању. — Пошто су се догађале често забуне и касно донашање решења на поједине предмете, наређено је за будуће да се имају сва писма и донеси управљени на задругу уручивати подпредседници Ем. Мучалки. Истој потпредседници издато је и десет упутница ради дозначивања редовних издатака предвиђених у прорачуну, а благајник је упућен, да не исплати никакав рачун нити признаницу без упутнице. — Деонице субот. газдачке банке задржавају се и даље и после промене управе јер се показало, да јој је радња солидна и напредна.

Г.

Вуковаркиња.

ЈАВНА ЗАХВАЛА

О забави „Српске добротворне женске задруге“, дароваше добровољног прилога и то: По 25 фор. гђа Амалија Пауновић; по 10 ф. пресв. г. велики жулан Ервин пл. Че, преузв. г. Карл гроф Елц, комтеса Маријана Елц; по 5 ф. велем. г. педжупан Петар пл. Јурковић, гђа поджупаница Александрина пл. Јурковић, г. грофица Јакоба Елца, г. Лепосава Станић и г. Рада Пауновић; по 4 ф. г. кр. кот. управитељ г. Богдан Новаковић; по 3 ф. 50 н. г. Јелка Митровић; по 3 ф. г.г. Сима Дакић из Шамца, Јудита пл. Стојчевић, Н. Н., Мирко пл. Хидегити из Богдановаца, др. Драгутин Грчић из Шида; по 2 ф. 50 н. г.г. др. Пејчић, Никола Плавшић из Осека, Милица Кирус, Ана Станић, Ангелина Петровић, Паулина пл. Крајчовић; по 2 ф. г.г. Јожика

Ландесман, др. Розенцвајг, Прока Адамовић, Олга Михајловић, Српски сватови, Милан Петровић професор, др. Јакшић из Загреба, Веселиновић из Винковаца, Роберт Турмајер жушник из Соптина, Гоц из Беча, Ричардо Валмарин из Трета, Ђура Бузек из Новог Сада, Мозер и Вертхајм, из Новог Сада, професор Барусковић из Карловаца, Ђура Михајловић из Загреба; по 1 ф. 50 н. г.г. Коста Стојшић, Софија Вајнфелд, Пава пл. Рогулић; по 1 ф. г.г. др. Мецнер, др. Баум, Макс Леви, др. Дијамајт, Јоца Николић, Мориц Баум, Тоша Станић, Никола пл. Парчетић, Милан Лоашен професор, Вилхелм Хилер, Мијо пл. Ковачић, Анђела Кирхбаум, Н. Н., Софија Илић, Марија Андрић, Јелва и Љубица, Браћа Бановић, Илија Добродолац, Милан пл. Рогулић, Н. Н., Мила Дробац, прота Васа Николајевић из Ирига, Фодор из Будимпеште, Хан из Будапеште, Франц Реш, Емилија Шијакова, Мориц Рабштерн из Новог Сада, Барић, Рафаилес, Брандкер, Михајло Зако, Хрват, Себастијан Рор са Липоваче, Шмирмунд, Ђура Маширевић из Сомбора, Сиболд Адам из Новог Сада; по 50 н. г.г. Вертхајмер, Никола Поповић, Меланија Теодоровић, Мориц Браун, Бела Баум, Швагел, капетан Михајловић, Шандр Перемац, Тодор Врачарић, Адам Краус, Јоца Белић, Ружа Поповић, Н. Н., Леака Панић, Софија Лукић, Јеца Станишић, Петар Станишић, Н. Н., Никола Јовановић, Марија Тешић, агент Бизек, Марија Лауденбах, Зора Крашковић, Розалија Баум, Чалдаревић.

Свима дародавцима изриче се овим, најтоплија захвалност.

Уједно се одбор овај захваљује госпођама-госпођицама и господи која суделоваше у позоришним комадима и то: Јелви пл. Рогулић, Љубици Поповић, Зорки Стојановић, Љубинки Николић, Бланки Кетиг. Евици Црногорчевој, Жарку Станићу, Јовану Максимовићу, Момиру Протићу, Милану Петровићу проф., Илијн Добродолцу, Гаври Ђаковићу, Николи пл. Парчетићу, Николи Јовановићу и Војину Коњевићу; захваљује се даље на испомоћи и обучавању: г.г. Шаца Панићу и Михајлу Заки; за добаву босанског сдеда: г.г. Марији Тешић, Борки и Ани Савић; на суделовању у живој слици: г.г. Лепосави Станић, Борки и Ани Савић, Војину Петровићу, Николи Црногорцу, Ирени Дробац, Сими Чавићу и осталим, те на приређењу и на красном осветлењу исте слике: г.г. проф. Милану Петровићу и Светозару Михајловићу и свим осталим, који су буд чим допринели лепоме моралноме и материјалном успеху ове наше забаве нека је с наше стране изречена захвалност — а од Бога плаћа.

Из одборске седнице „Српске добротворне женске задруге“ у Вуковару, држане 5. марта 1895.

Благајница:

Мила Дробац.

Председница:

Амалија Пауновић.

ПЕСНИШТВО.

НЕ КИТИМ СЕ БЛЕСКОМ . . .

Не китим се блеском земних адиђара,
А и на што мени тога земног дара?
Зар да с' оним китим, што се земно зове?
Не, таштина худа души ми не гове.

С неба ниспослата света лучо знана,
Од нашега света врлином названа,
Твој је украс скромни круна мога циља,
Ти ми буди души вечита пратиља!

Па нек други желе себи земних дара,
Нек се ките блеском земних адиђара —
Ја ћу да се китим они бесцен-дари,
Моји скромни, дични понос-адиђари!

Т. Бечеј.

Не китим се блеском земних адиђара,
А и на што мени тога земног дара?
Када имам дарак, вишњег Творца дело,
Имам душу, чистих рај-песама врело!

Хај, та грешник никад раја достат' не ће,
Нити грешном душом мирит' рајско цвеће,
Оно рајско цвеће, што се песма зове,
Којом чиста душа Творцу своме гове!

Д. Неранчић-Брашованова.

МАЛИ ОДМОР.

За спомен гђици Зори Вучетићевој.

Преста игра те из кола
Пустеше се моме миле,
Па се око седа старца
Хај! у коло ухватиле.

„Хајде, деда,“ покликташе,
„Дед нам гуди, јасно кличи,
Ал' онако српски штогод,
Чим се српска мома дичи!“

Диже старац гусле своје,
Осмехну се благо, лако,
Стишаше се моме чиле,
Преста жагор, слуша свако —

*

Кад зашишта Косово нам равно
Где но паде Србин тако славно,
Замути се оно сунце јарко,
Све криво зађе нама жарко,
Завришта уз чедо српска мајка,
Јер је пита: „Где ми је бабајка?“
Па довикну из облака вила:
„Са песмом га негуј, сејо мила!“
И од тад је мајка — миле моме! —
Певала кроз сузе чеду своме,
Песмицом га жарко одојила,
Песмицом га лако успавала,
Песмицом га зором пробудила,
Песмицом га Српству сачувала.
Певала му Цар-Душана славно
И јунаке са Косова равног,
Па дику нам Милош-Обилића,
Или оних девет Југовића,
Или оног осветника жарка,
Та јунака Краљевића Марка!

Певала му дичнога бабајку! —
А кад дете разумеде мајку,
Кад одрасте, очврсту му руке, —
Скочи — оде гори у хајдуке!
И застрепи силан душман клети,
Хајдук чек'о да му се освети.
Једног дана јасна зора свану,
Дође ора — Србин у бој плану! . . .
Ето тако Србин мало дану,
Ето тако Српству зора свану;
Па будете л', српске моје моме,
И ви таке мајке роду своме.
Будете ли српску песму јарко
Неговале, миловале жарко,
Да, ту песму, што нам дика мила,
Уз коју нас чува српска вила, —
Тад нам не ће само зора сванут',
Већ и слога: јасно сунце гранут',
Јесте слога, . . . !

*

И даље би певат' хтео —
 Ал' у грудих нешто стаде,
 Задрхта му слаба рука,
 Гудало му доле паде.

За час опет свирац свира,
 Таласа се коло мило,
 Моме поју, поскакују —
 Све је опет лако, чило!

Нови Сад. 1895.

А кад спазе моме миле
 Како старац сузе брише,
 „Хвала, деда!“ рекоше му
 Па га сама оставише.

М.

З О Р И.

Кад јутром мајским у природу заћем
 Дивећ' се чарима зоре сјајне —
 Име ме њезино подсећа тада.
 На име моје драгане бајне.
 Нови Сад.

Од љубави тешке уздишућ' онда
 Шапућем тихо: ој, *Зоро* бела! . . .
 Не знајућ' право у заносу слатком,
 Која ме *Зора* већма занела.
Адујев.

С И Н И, С У Н Ц Е!

Сини, сунце, из облака,
 Нек несгане црног мрака,
 Нек засија луча светла
 Небеснога од подретла!
 Сини, сунце, са висине,
 Па разагнај ноћне тмине,
 Нек загреје данче бео,
 Загреб 26. марта 1895.

Не би л' снеже окопнео,
 Пропевао божји свете,
 Да с' разбуди росни цвете
 Залепрша птица мала,
 Заромони ромон вала,
 Мила селе да запоје:
 „Хај, срећно је Српство моје!“
Гавра В. Гојковић.

З А Б А В А.

М А Р А.

Прича из живота једног паћеника.

— — — — —
 Био сам несрећан! . . . . А јесам ли ја
 био томе крив? . . . . Јесам . . . . Кад човек
 не употреби згодан тренутак, који му се
 у животу пружи, да се дохвати своје сре-
 ће, испадне му цео ток живота из правог
 колосека . . . . То обично бива тако . . . . Но,
 хвала буди Господу, нисам ни ја први. Има
 много више њих, што су горе прошли од
 мене! . . . .

Љубио сам је! . . . . Тако је! . . . . Али ко
 је крив, што сам је љубио? . . . . Је ли ја,
 с тога, што имам срце, које љуби идејал-
 но; или можда она, за то, што је била ле-
 па? . . . . Не, ни једно од нас двоје! . . . .

. . . . И била је лепа! . . . .

Крупне смеђе очи, испод тако исто сме-
 ђих густих обрва, правилно развијен осред-
 њи носић, под којим се миле напрћене ру-
 мене уснице скриваху, са вечитим осмехом,
 који показиваше два реда белих бисер-зу-
 бића — све то састављаше божански лик,
 који би и мртвом из груди био у стању
 отети усклик дивљења и чуђења. — —

Мара! . . . дивно име . . . .

— — — — —
 Било је то давно, пре неколико де-
 сетина година. Бејаш срећан. Не знађаш
 за бригу, тугу и болове, него живљаш
 срећно још оним невиним детињским жи-
 вотом . . . .

Ах, срећно моје детињство! . . . .

... Било ми је деветнаест година. Тек ми се нагаравиле науснице. Истина, нисам баш био ружан, али ни никаква лепота.. Нисам се морао борити ни за насушни хлеб, по могах, као и данас, безбрижно живети. По каткад бејаш и болан од оних ситних младићских туга, које и пролазе тако брзо као снег на сунцу. Но то све не мењаше ни у колико редовни ток мога живота.

Али једног дана дође крај том редовном току...

... Баш када се хтедох одати уобичајеном свакодневном пољском уживању, у тренутку, када заилажах за ђумручки плот, указа се путнички пароброд, који долазаше од Београда... Двоумљах!.. Да ли да се вратим, да видим приспеле путнике, или да наставим јутрењу шетњу по зеленој околини... Победи прва жеља...

Била је недеља. Диван дан. Сунце одскочило високо на зренику, јер беше скоро десет часова пред подне; с истока ђарлијаше лак поветарац кошавин, разблажујући загушљиви летњи ваздух... Бели облаци прелетаху високо плавиљем азура, губећи се у сунчаној замаглици на зренику далеког запада... Весели цвркут малених птичица, помешан са сањивим грактањем гавранова, у густим сеницама растовог шумарка, камо се од сунчане препеке беху склонили, сачињаваху слику летњег сеоског живота, који се без милог блејања стада и веселог поигравања малих јагањаца, без весела певања пољских радника и радница не даје замислити.

Широким Дунавом, што дели равнице Баната и Поморавља, пловљаше лагано тај мали паробродић путнички, својина француског друштва. За мало па и пристаде уз пристан. Привезаше га за битве му. и поставише између њих прелазне даске, преко којих поче да куља путничка руља. Излажаху свакојаки: лепи, ружни, сироти, богати — сви, који су буди каквог посла у овој околини имали. Не потраја дуго а међу осталима указа се лепо девојче од шеснаест година.

Дуго гледах у њен алабастерски вилински лик, да је чак и она опазила мој зачуђени и задивљени поглед, којим га посматрах. Не беше јој канда непријатан. Млада женска свака и сувише је сујетна,

а да би је такво дуго посматрање — потврда да је лепа — могло вређати или наљути.

Као што рекох, не бејаш ни ја од најружнијих на свету, а пошто се случајно нико лепши око нас не налазаше, сасвим је било јасно, да сам се и ја морао допасти, а то показиваше њен весели осмех и слободни поглед...

Дошла је своме оцу у госте, за време школског распуста. Отац јој беше заступник француског паробродског друштва на овој штапији. Звао се чика Новак. Ја сам се одавна с њиме познавао, јер смо заједно ручавали и вечеравали код мога зета, који држаше под закуп овдашњу станичну гостијону. Тога истога дана за ручком приказаше ме његовој ћерци Мари.

Ох, како ми умилно заструјише њене нежне речи, меким мелодичним гласом изговаране, да их се и сад још живо сећам... Па њено руменило, када случајно додирнух заједничку нам жицу, љубав према појезији, и када би раздрагана мојим изазивањем, да нема смисла да се и женскије пачају у књижевне послове. Ја то чињаш само из љубопиства да дознам праву вредност њена знања у књижевности, а овамо бејаш сасвим противног мишљења. Она је живо бранила своје становиште.

Ја је слушах немо, топећи поглед у оно бистро бездано море њених ватрених очију, из којих севаху милијони варница. Бејаш блажен! Сваку реч јој гутах тако рећи.

Сваког дана, када се, наговорена од мене, шетасмо по околној пољани, преширасмо се и слагасмо се, каквог кад бесмо мишљења и назора према предмету, о којем беше говор... Причах јој о својој прошлости, садашњости и будућности, која ми иде на сусрет. А и она причаше мени. Беше вам ту из основне школе, из института иза кулиса па све до данас, што се сећања достојно дешавало.

Па онда није ни чудо, што се једног дана, савладан лепотом савршенства духовног и телесног, нађох пред њом на коленима. То се десило баш код оног балвана у шумарку, на моме омиљеном месту... Шта сам јој све говорио, не сећам се. Само се сећам да се грљасмо, љубљасмо и смејасмо страшно и при поласку натраг

вечну верност једно другом заклетвом обећасмо.

Сневана будућност — беше диван сан, којег се и сад још тако радо, после свију судбинских промена, сећам. Чудни су путеви судбине! . . .

Одлазећи често у Београд, свртао сам редовно и к њојзи и к њеним родитељима. Али она постајаше све хладнија наспрам мене, што чешће долажах. Увек ме избегаваше кад год бих покушао да је ма чиме на прошлост и обећање њено подсетим. Увидех да сам излишан.

У то се преселих и ја у Београд . . . Све више пролажаше времена у размаку између мојих све ређих посета, док их свим не изоставих.

Бејаш горд у борби . . . борба беше тешка. Понос ми забрањиваше да размишљам о узроку њене нагле промене у понашању према мени . . . Патио сам ужасно . . . Али шта све човек није у стању издржати! . . . Уз то несретна љубомора, која ме лагано свег прожимаше, не даваше ми душевног мира и санка у ноћи.

Путовах. Обиђох скоро цео свет унакрст. Тако третурих скоро пуних пет година . . .

— Она се удала — тако стојаше у писму једног мог пријатеља. Срце ми се цепаше при помисли да је пошла за другог.

Али и та ме туга и боља прође после нове три године путовања.

Био сам се мало смирио и опоравио, али се не смедох вратити.

Избегавало сам лугове, ливаде, шуме, забаве и лепе женскиње, само да бих је ма у колико заборавио.

Она у браку беше несрећна. Муж јој беше пијанац, карташ.

Кад то чух, похитах натраг, да би се у случају какве нужде, што ми се слуђаше, нашао у близини. Нада, да ћу јој можда бити од помоћи, блажаше мало још свежу рану и тугу . . .

Прошло је прилично времена од мог доласка. Једног дана уђе она изненада у моју собу, у којој сам ја радио, ако се које-какво шкрабање зове рад. Сва је била поруменела од стида; али се одлучно држала и на лицу јој је био сталан израз. Ма да се томе надах, ипак бејаш толико изненађен,

да заборавих на учтивост да је понудим да седне. Она седе и без понуде.

Тежак беше то тренутак!

Изјада ми се, како је несретна . . . како је муж кињи, што не тражи новаца од брата . . . како јој је покрао накит и заложно. Најзад дође до смера посети. Молила ме је, да јој узајним новаца. Познаје моју благородност, на коју истина нема права да се обраћа и рачуна, али се ипак нада да ћу јој ту огромну услугу учинити, јер муж јој је проневерио касу, којом је руковао а сутра долази контрола, па ће бити зло за њих, јер ће остати без хлеба, ако се открије проневера.

Беше ме жао. Извадих ћутећи један чек, који је гласио на фирму „Андрејевић и Комп.“ и уједно написах пуномоћје са спроводним писмом да јој се изда сума од двадесет хиљада динара у злату, на колико исти гласи, ма да јој толико не требаше и предадох јој сва та документа на употребу. Па онда нестадох у другом крилу моје куће. Не смедох јој чути захваљивања, јер би ме стало муке, да се одржим миран . . .

Још исте ноћи отпутовах . . .

Прошло је од тог догађаја више година, које сам такођер истумарао по свету, а никакав глас о њој не дође до мене.

На сам тридесетседми мој рођендан, у очи којег се бејаш већ вратио кући, седећи замишљен код прозора, сањајући прошлост и моју младост, диван сан што бејаш дрзновен да од њега један делић окусим, за који скупо платих, и не опазих, кад у прно завијена женска прилика стаде преда мном. Тек кад заструји онај меки мелодични глас, што ме некад толико опијаше, скочих као електризован с места. Бејаш се пренеразио, а срце ми кучаше тако силно, да имадох муке док проговорих.

— Ко сте ви? упитах је изненађен.

Она само што скиде вео са лица . . .

Ја посртох . . . сањам ли или сам будан . . . јесам ли при свести. — Та преда мном стоји Мара исто онако лепа и млада, као оно пре осамнаест година. — То не може бити. Кад је оно последњи пут пре девет година видех, беше погружена и из-

немогла. А сад . . . нежан млад цветак, без икаква трага борби и патњи.

— Ко сте ви? понових, двоумећи, да нисам полудео, или да ме не мучи какав зао дух . . .

— Зар не можете да погодите? одговори ми она старим својим мелодичним гласом.

— Не! рекох.

— Ја сам јединица госпође Маре, оне, коју сте ви тако искрено љубили и којој сте толико добра учинили. Доносим дуг, који вам дугујем и . . .

— И . . . ? понових ја.

— И благослов њен, да будете с другом сретни, кад она није могла с вама, рече и обори очи, сва румена од стида.

Али мени зүјаше у ушима те и не схватих прави смисао ових речи. Сузе ми потекоше из очију; али мало за тим, кад чух онај мили гласић, у мени срце задрхта исто онако, када га први пут чух у њене мајке.

И она плакаше.

— Изволите натраг ваш новац! рече, кад се беше мало утишала.

Ја се запрепастих.

— Друго ништа вам није поручила за мене? рекох мало оштрије.

— Ништа! одговори она тужно.

— Онда не примам.

— За што! упита девојана заплашено.

— А на што ће ми, кад ми никад не доноси срећу. Имао сам га у изобиљу, па изгубих вашу мајку, а сад и — —

— Миливоје! . . . узвикну она и полете право мени у загрљај.

— Ах, хвала Богу, кад ми бар тебе даде, јер да ме и ти остави, као оно твоја мати, не верујем да бих издржао! кликнух радосно и обасух је безбројним пољупцима.

У то уђе и мој стари слуга Јован, уносећи лампу, јер се већ беше смркло, и у мало му не испале лампа из руку од радости, када виде у загрљају моме госпођицу, како ју он зваше, када би му за време мог путовања долазила и о мени распитивала, што ми Јован никад не хтеде причати, а сад признаваше.

— Е, хвала Богу, кад и на вас дође ред! узвикну радосно. Честитам вам, госпођице, на победи.

— Је ли још ко дошао с тобом? упитах Мару (тако и њој беше име).

— Нико, одговори она. Али ако хоћеш да одемо до тетке, која ме је узела под своје после материне и очеве смрти. Седи одмах ту до твоје куће.

— Хајдмо! рекох, и огртох врсканут, што ми га даде весели Јован, који се за ово неколико тренутака готово подмладио.

После неколико тренутака већ се нађосмо код тетке-Каче, која се овако срећном завршетку веома обрадовала. Ту сазнадох за целу тајну, која пуних седамнаест година загорчаваше мој а неколико година и њен кратки живот. Ствар је у овоме.

Неке личности, међу којима је био и њен муж, пронеле су лажан глас, да сам се тајно венчао са једном женскињом из отмене породице, с којом и сад живим. Она ме није хтела питати о томе, но из освете пружи своју руку своме мужу, главном виновнику. Оног дана кад сам јој позајмио двадесет хиљада динара, убио се он не због недостатка у каси, јер је контрола после смрти му нашла касу исправно, но због гриже савести. Мара је видела, да је изгубила с њим све. Други дан и њу нађу мртву, те након њих остаде Мара сироче, коју њена благородна тетка Кача узме под своје. Њен муж, који је такођер после неког времена умр'о, оставио им је прилично имање, од којег су они тих двадесет хиљада откинули и мени хтели вратити.

Друштво није дознало праву истину о узроку смрти њена оца, но само бајку, да је се случајно, кад је чистио револвер, убио, и сви сажаљавашу тај случај.

Жеља моје прве љубљене Маре, покојне таште, испуњена је. Њена кћи, друга Мара, већ је од неколико месеци моја женица.

Кад год покушам да што из прошлости споменем, запуши ми уста пољупцима. А и добро ради.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ

„**Балканска Вила**,“ тако ће се звати лист, кога покреће у Београду коло младих образованих Срба из отоманске царевине, а које је радо, да износи ту све тегобе, које се наносе оном делу нашег народа, ма с које стране оне долазиле и тражиће пута и начина, да се ово неуређено и неприродно стање нашег народа тамо замени правилнијим одношајима. Лист ће излазити једанпут недељно и вредиће за Србију и за све земље у којима Срби живе 10 динара годишње, а за остале земље 20 динара.

Сама цел казује, да овај лист покреће родољубиви осећај и ми препоручујемо и Српкињама да потпомогну својом претплатом ове родољубиве намере.

Срећно дете. Приповетка за децу, написала Хедвига Пролова. Посрбила Даница. В. Бечкерек. Издање књижаре и штампарије Ј. Грчића, 1895. Цена 45 новч. На ову књижицу ћемо се још вратити, а за сад ју име, већ познате наше Данице, препоручује.

„**Поморишанин.**“ Почетком марта месеца о. г. почео је излазити у Вел. Сент-Миклушу (у Банату) под горњим именом недељни лист за просвету, привреду и забаву под уредништвом г. Стевана Нађвинског срп. нар. учитеља. Лист се добро уређује и доноси многе белешке из тог краја нашег народа. Цена му је на целу годину 3 фор., може се претплатити на по и четврт год.

„**Будућност.**“ Под тим именом почео је, у половини марта месеца о. г. излазити у Вршцу нов српски лист за просветне и материјалне интересе, под уредништвом г. Ђорђа Миљковића. Цена је листу 4 ф. на годину; а претплата се почиње рачунати од 1. априла о. г. и шаће се на штампарију „Ветла и Веронића.“ Овоме је листу поглавита цел, да мири странке и блажи страначке страсти и за то неће служити ни једној странци, него овој узвишеној цели, која је мила сваком родољубу.

На брзо после горњег листа изишао је у Вршцу нов лист „**Српство**,“ за автономне, просветне и материјалне потребе, под уредништвом г. Анте Велића. Цена је годишња 4 ф., а може се претлатити и на три месеца. За Србију 10 динара годишње. Ова појава јасно казује, да се у Вршцу страначка страст веда уклонити.

МОЛБА,

Вечерњи лист бечког „Фремденבלата“ од 29. марта о. г. доноси у броју 86. ову белешку:

„У сјајној дворани бечке трговачке задруге одржана је у понедеоник уметничка продукција ученика певања г. професора Јована Реса. Многобројна одабрана публика активни и инактивни вештаци и вештакиње беху присутни, између којих и славна певачица Павлина Лука, Олга Левинска и т. д.

Продукција ова за коју се чисто не би смело рећи да је тек ученика, показује јасно извршену методу славног професора певања г. Јована Реса.

У појединим сценама из разних опера као: „*Rigoletto*“, „*Das Glöckchen des Eremiten*“, „*Maskenball*“, „*Samson und Dalila*“ и „*Tannhäuser*“, — између многих ученица најврснија беше гђца Султана Цијукова, веома дивна појава за позорницу, за коју смело можемо рећи: да ће нам будућност у њој нову *Motherly* поклонити.“

Мало речи, али веома значајне — особито из редакције „Фремденבלата,“ за коју се зна, да је и сувише обазрива у сваком погледу и врло добро пази кога ће да похвали.

Драга браћо Срби!

Султана Цијукова, ученица првог бечког професора певања, Јована Реса, свршава у име божије своје науке још у току ове године и судећи по успесима, које је на разним до сада одржаним представама, као, и на разним већим позорницама на бечкој, београдској и т. д. постигла, смемо смело и са уверењем тврдити, да ће у Султани Цијуковој Српство стећи једну нову звезду уметности, која ће у далеком свету сјати српским сјајем и увеличати славу свога народа.

Најновија вест, што нам је доноси бечки лист „Фремденблат“ утврђује нас у том лепом уверењу, јер описујући тај лист уметничку продукцију редовних и ванредних вештака и вештакиња, истиче Султану Цијукову, као појаву, достојну и по спољашности и по уметничкој способности и по лепоти гласа, будуће, *Motherly* — а кад тај озбиљан лист Српкињи прориче такову будућност и одређује јој у будућности тој прво место на светским позорницама, онда нам не може замерити ни најхладнији мислилац, кад ову младу, даровиту и уметнички образовану Српкињу подижемо на висину, коју до селе ни једна Српкиња у тој струци и у тим годинама достигла није.

Али као што вода не може кроз брег, тако и дар не може напред, кад му на путу стоје

тешкоће, које се само материјалним средствима отклонити дају. — Султани Цијуковој свршава се овом годином спрема стручна и у тим најкритичнијим моментима остала је без икакве новчане потпоре. До данас је помоћу родољубивих српских друштава, разних друштвених корпорација као и помоћу многих имућних, племенитих и родољубивих Срба могла опетати у Бечу и доспети тако до жељене мете, али данас, кад јој је та потпора највужнија, кад из школе ступа у живот до првога ангажма, нема никаквих средстава за опстанак, а та околност може је стати будућности . .

С тога молимо овим срп. цркв. прав. општине, срп. цркв. певачка друштва, срп. добротворне женске задруге, срп. нар. позориште, као и све друге срп. корпорације и сваког родољубивог брата и сестру Српкињу, да милитарима својим омогуће овој ванредној уметници први корак у свет уметничкога живота, те да је искључиво нашим средствима, предамо у крило светске Талије, са које ће вазда долетати до нас слава Српкиње уметнице и слава имена српског

Новац ваља слати гђци Султани Цијуковој
I. Bezirk, Johannes-Gasse, Nr. 19., 4. Stock. Wien.
У Вршцу 6. (18.) априла 1895.

О д б о р

за прикупљање добротворних прилога
у корист гђе Султане Цијукове

Ч И Т У Љ А

† **Софија Маринковићка** удова Вука Маринковића, доктора медицине, професора лицеја, члана ученог друштва преминула је у Београду 23. марта о. г. у својој 73. г. живота. Беше врло добра душа и до последња часа пратила је живом симпатијом наше народне јавне послове. Лака јој била црна земља.

† **Марија Ђоке Поповића** Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња изгубила је 1 априла ове год своју врсту чланицу и вредну одборкињу Марију Поповићку. Покојница беше верна супруга, чедна мати и отлична Српкиња. Њој у почасти о погребу (у успешном гробљу, други дан ускреса о. г.) изговорила је на гробу гђца *Анђелија А. Сандића*, изучена приправница и слушалица бечког Педагогијума, ову дирљиву реч:

„Вјечнаја памјат!

Крај је и опет животу једном. Земља се у земљу враћа.

Смрт је покосила једну милу главу пре времена; хладни ето гроб у загрљај ледени прима

једну добру мајку — мајку *ћерке јединице*; до гроба овог, до куће вечне допратисмо, ево, ваљану домаћицу, честиту љубу вредног војна свог.

„Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња“ част учини последњу достојној чланици, ревносној одборници својој.

И сви ми пратњом овом погребном, од милоште пошту посмртну дадосмо врлој, одличној женској глави, одабраној, разборитој Српкињи — госпођи *Марији Ђоке Поповића*.

Покојна јој душа оног света!

Из чувене куће *Славнића* у *виђеној* кући *Поповића* кућу је кућила госпођа *Марија*; гњездо вила као голубица или тица соколица — дика и понос била кући својој, за углед и пример сваком.

И ако игде пословица наша вреди а оно најбоље овде: Не стоји кућа на земљи *него на жени!*

А кад ето рекла: Помози боже, и у добри час; кад се радовати почела милој ћерци је иници; кад је стигла најбољем животу, јеку и цвету: смрт јој пресече конач животу, поништи уједаред све лепе жеље, уздања у лепше дане!

Милу ћерку јединицу у црно зави, вредног и доброг супруга у жалост обори голему, својту и род свој ојади до века — у најлепше доба века свог у гроб леже пре времена!

Катице драга! — Ускре је. Свака мајка спрема за ускре радост деци својој, радовање ускршње — твоја мила мајка спремила се, ето, и оде на пут без повратка: радовање ускршње теби је туговање и жалост до века.

Катице мила — пролеће је. Цвеће пуни и цветаће; сретне мајке цвећем ће китити, по коси љубити ћери своје — твоја мајка тебе ни на венчање закитити ни пољубити неће!

Жалост је твоја голема, преголема! Жалост је за мајком на свету највећа; речима се не да исказати. Губитак сетај не да речма, не да утехом накнадити — рана та на срцу не да се залечити.

Ал губитак је то, Катице драга, преголем и твој добром баби У жалости тој великој ти му, Катице, ослонац буди и утеха. да не клоне у тешком раду свом — да у теби гледи драг и мио лик, спомен твоје добре мајке, предобре. Милотом твојом поублажи га, поутеши га.

Божија је воља — без божје воље ни смрт не долази.

Људи су сви смртни; смрт ће сваком доћи, ком пре, ком после — како Бог усхте — буди света воља његова.

Па поклонимо се светој вољи божијој! —

Врла покојнице! На растанку смо с тобом без виђења икад више овог света!

С тобом се прашта славна „Доброшворна Задруга Сркиња Новосашкиња“ — спомен ти до-стојан чуваће, догод је.

С тобом се праштају знанице и пријатељице твоје — дуго и дуго носиће те у срцу у помену.

С тобом се прашта књижевно јединце, чедо пера твога — пламичком светлиће у лепој књижевности позоришној: *Вереници препоручују се**).

С тобом се прашта род и својта твоја: миле сестре и браћа твоја — с тугом ће те помиња-ти, док су живи.

С тобом се растаје навек твој драги супруг, коме си мал-не *две десетине година* сладила, ведрила чемерни живот за мутних дана и година.

С тобом се прашта — ох туге и жалости тешке — мила ћерка твоја, *јединце твоје Катича*, да довека за тобом кука и нариче као тица ластавица.

Кадгод пролеће дође, кадгод Ускре дође, твојој ће се Катичи, мајко, рана на срцу да позледи: на дан и спомен смрти твоје — жалости јој бескрајне.

Благо души твојој оног света! Хришћански баш *филозофски* гледала си смрти у очи за то-лико времена — за дугог и тешког боловања свог. Као права Сркиња, као побожна хришћанка предала си душу своју Богу милом — милост нек му је.

Покојна ти душа у насељу рајском; лака ти у гробу земљица — до суђеног данка!

Драг и мио спомен ти и дуговечан међу нами! Збогом на веки!

Вјечнаја памјаш!“

† **Др. Љубомир Радивојевић.**

На велики пестак о. г. преминуо је у Новом Саду др. Љубомир Радивојевић, некадашњи лечник крагујевачки и јагодински; рођени брат др. Ливија Радивојевића, правог тајног саветника Њег. ц. и кр. Величанства и умировљеног председника кр. хр. слав. далматинског стола седморице. Покојник се није никад женио, а стекао је радом и штедњом врло лепо имање, те је половину оставио брату и његовој деци, а половином од 50.000 фор. (100.000 динара) основао је задужбину за просветне цели и за живота још предао је за-

*) Тако се зове позоришни комад, шаљива игра, што је покојница превела и доштампана је баш у очи смрти њене, Покојница бавила се и књижевношћу.

Уред

вештај краљ. српском министарству просвете и цркв. дела у Београду, те је отликован орденом св. Саве III. степена. Био је одушевљен Србин и помагао је наше јавне ствари. Био је члан „Матице Српске“, члан срп. народн. позоришта, потпомажући члан српског учитељског конвикта у Новом Саду са 250 фор. прилога и т. д. Он је и на књижевном пољу доста радио и лепа успеха показао. Нека му је слава и вечна успомена!

Даница Лубенова, примерна ученица новосадске срп. више девој. школе, преминула је, после дужег боловања, код своје добре сестре Вукосаве Лубенове учитељице земунске. Другарице и сви познати јако је жале. Нека је Бог прими у рајске насладе!

Вера Дера. Наши суграђани, Јован и Софија Дера, изгубили су 11. априла о. год. своју милу ћерку Веру ученицу IV. разр. осн. народ. школе у својој 11. години живота. Ми сажаљевамо губитак и делимо с родитељима тугу њихову, а покојници нека је вечан спомен!

Софија Лучић рођ. Стефановић, учитељица каћска, преминула је други дан Ускрсе у Каћу оставивши за собом двоје незбринуте мушке деце. Покојница се у млађе доба бавила и књижевношћу и издала је своје песме под насловом „Равијојле.“ Учитељевала је пуних 15 година. Лака јој била црна земља!

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

На Благовести представљале су ученице редовне и пофторне школе: „Припрему за освећење Раванице“ од Ив. М. Поповића. Том приликом пало је на каси 15 ф. 70 н. Приход је намењен оделу сиромашне школске деце. Захваљујем се свима онима који су ову децију представи евојом посетом одликовали. Не мање нека је хвала гђи Јул. Вујичић, гђци Јованци Летић и Вукосави Јоцићевој, које су ми припомogle да је представа што лепше испала.

Још једном нека је у име деце свима хвала. У Турији 4. априла 1895.

Ј. З. Медурић учитељ.

ПРИЈАТЕЉИ НАШЕГ ЛИСТА.

Гђица **Олга Сифниос** учитељица у Темишвару и скупљачица наша платила је један примерак листа, који се даје Даринки Дотлићевој ученици IV. разр. новосадске срп. више девој. школе. Хвала јој!

ОДГОВОРИ.

Родољубу — Невесиње. Примли смо. Хвала! Доћи ће на ред.